

רב סבלפסקי

ברכת להכניסו 37.

1. פסחים ז. "אמר רב יהודה הבודק צריך שיברך" עד ז: "מיתבי ברוך" (שורה ב' ממעלה)

אמר רב יהודה: הבודק צריך שיברך. מאי מברך? רב פפי אמר משמיה דרבא: (אומר) לבער חמץ. רב פפא אמר משמיה דרבא: על ביעור חמץ. בלבער - כולי עלמא לא פליגי דודאי להבא משמע, כי פליגי - בעל ביעור. מר סבר: מעיקרא משמע, ומר סבר: להבא משמע. מיתבי: ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה! - התם היכי נימא? נימא למול - לא סגיא דלאו איהו מהיל? - אבי הבן מאי איכא למימר? - אין הכי נמי.

2. שבת קלז: "ת"ר המל אמר" עד סוף הפרק

תנו רבנן: המל אמר: אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה. אבי הבן אומר: אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו. העומדים אומרים: כשם שנכנס לברית כך יכנס לתורה לחופה ולמעשים טובים. והמברך אומר: אשר קידש ידיד מבטן, חוק בשארו שם, וצאצאיו חתם באות ברית קדש. על כן בשכר זאת, אל חי חלקנו, צוה להציל ידידות שארינו משחת, למען בריתו אשר שם בבשרנו ברוך אתה ה' כורת הברית. המל את הגרים אומר: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה. והמברך אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את הגרים ולהטיף מהם דם ברית, שאילמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אאם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי ברוך אתה ה' כורת הברית. המל את העבדים אומר: אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה, והמברך אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את העבדים ולהטיף מהם דם ברית שאילמלא דם ברית חקות שמים וארץ לא נתקיימו, שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי ברוך אתה ה' כורת הברית.

3. תוס' שבת קלז: ד"ה אבי הבן

רבינו שמואל גריס אבי הבן ברישא והדר המל אומר וכבר הנהיג לעשות כן לברך אבי הבן קודם המילה משום דלהכניסו להבא משמע כדאמרינן בפ"ק דפסחים (ד' ז. ושם) בלבער כ"ע לא פליגי דלהבא משמע ועוד דכל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן ור"ת החזיר המנהג לקדמותו וגרס המל ברישא והדר אבי הבן כמו שכתוב בכל הספרים וכן מוכח כולה סוגיא מדקאמר העומדים שם אומרים כשם שהכניסו לברית מכלל שכבר הכניסו ועוד דגבי גר דבסמוך גרס ברישא המל כו' והדר המברך אומר אקב"ו למול את הגרים ונראה הוא שזהו כנגד ברכת אבי הבן והתם א"א לשנות הגירסא שיש באותה ברכה להטיף מהן דם ברית כו' ברוך כורת הברית משמע דכל זה הוא אחר המילה ועוד דהמברך לעולם אחר המילה כמו במילת קטן וההיא דפסחים ה"פ בלבער כ"ע לא פליגי דלהבא משמע טפי מלשעבר ומיהו לשעבר נמי משמע כי פליגי בעל ביעור מר סבר דמשמע מעיקרא טפי מלהבא ומר סבר להבא נמי משמע כמו מעיקרא והא דאמרינן דכל המצות מברך עובר לעשייתן ה"מ כשהמברך עצמו עושה המצוה.

4. רי"ף שבת נה: (בדפי הרי"ף) "המל את הגרים" עד "ומאן דמהל גר"

המל את הגרים אומר בא"י אמ"ה אקב"ו למול את הגרים ולהטיף מהם דם ברית וכו' המל את העבדים

אומר בא"י אמ"ה אקב"ו למול את העבדים ולהטיף מהם דם ברית שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתני ברוך אתה ה' כורת הברית.

5. ר"ן שבת נה: (בדפי הרי"ף) ד"ה המל את הגרים

זו היא גרסתו של הרב אלפסי ז"ל וא"ת למה שינו נוסח ברכה זו לתקן בה למול ולא תקנו בה על המילה כמו שתקנו בו במילה של ישראל ועוד למה כללו הכל בברכה אחת ולא תקנו בה שתי ברכות תחלה וסוף כמו שתקנו במילה של ישראל המל אומר וכו' המברך אומר וכו' ועוד למה תקנו בה ולהטיף מהן דם ברית יש לומר דכי מברכינן בעל הני מילי מצוה שאפשר לעשות על ידי שליח אבל הכא כיון שהגר ממצויא עצמו ולא סגי בלאו הכי תקנו אותה בלמ"ד והכי מוכח בפ"ק דפסחים (שם ב) דכל היכא דלא סגי דלאו איהו גופיה עביד שייך טפי בברכת למ"ד מעל ומה שכללו הכל בברכה אחת ולא ברכו בה תחלה וסוף היינו לפי שאינו גר עד שימול ויטבול ולפיכך לא ברכו עליה על המילה כשם שאין מברכין על הטבילה אלא הוא עצמו בעלייתו מברך עליה אבל כללו הכל בברכה זו לפי שדם המילה בריתן של ישראל הוא ועל הברית אנו מברכין ומה שתקנו בה להטיף מהם דם ברית לפי שיש כמה גרים שמתגייירין כשהן נימולין ועיקר מילתן הטפת דם ברית היא לפיכך תקנו לכולם כן כך פי' הרמב"ם ז"ל אבל יש ספרים שכתוב בהן המל אומר על המילה והמברך אומר למול את הגרים וכן כתב הרב בעל הלכות ז"ל ושני ברכות תקנו בה תחלה וסוף כשאר המילות והרז"ה ז"ל הקשה דהיאך יברך לבסוף למול דהא למול להבא משמע כדאמרינן בלבער. ולא קושיא היא שכבר כתבתי למעלה דלאו למימרא דדוקא להבא משמע אלא דטפי משמע להבא מלשעבר מה שאין כן בעל ביעור דמשמע מעיקרא למאן דסבירא ליה הכי התם והיינו דמברך אבי הבן להכניסו לאחר המילה והכא נמי כיון דלאחר המילה הוא דמברך אין לטעות בו שהוא מברך להבא שכבר בירך לפניו ברכה אחרת אלא על המילה שנעשית כבר והרמב"ם ז"ל כתב בפרק שלישי מהלכות מילה כדברי הרב אלפסי ז"ל.

6. רמב"ם הל' מילה ג:א-ב

הל' א'

המל מברך א קודם שימול אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה, אם מל בן חבירו, ואם מל את בנו מברך וצונו ב למול את הבן, ואבי ג הבן מברך * ברכה אחרת, ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו, מצוה על האב למול את בנו יתר על מצוה שמצווין ישראל שימולו כל ערל שביניהן, לפיכך אם אין שם אביו אין מברכין אחריה ברכה זו, ויש מי שהורה שיברכו אותה בית דין או אחד מן העם, ואין ראוי לעשות כן.

הל' ב'

ואם היו שם עומדין אומרים כשם שהכנסתו לברית כן תכניסוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

7. רא"ש שבת יט:י מתחלת דבריו עד "ועוד שמעתי"

מל ולא פרע וכו' ת"ר המל אומר בא"י אמ"ה אקב"ו על המילה אבי הבן אומר בא"י אמ"ה אקב"ו(מ) להכניסו בבריתו של אברהם אבינו. המברך אומר אשר קידש ידיד מבטן חוק בשארו שם וצאצאיו חתם באות ברית קודש על כן בשכר זאת אל חי חלקנו צורנו צוה להציל ידידות שארנו משחת למען

בריתו אשר שם בבשרנו בא"י כורת הברית. רבינו שמואל בר מאיר ז"ל הנהיג במקומו שיברך אבי הבן קודם המילה משום דלהכניסו להבא משמע כדאמרינן פרק קמא דפסחים (דף ז א) בלבער כולי עלמא לא פליגי דלהבא משמע. ועוד דכל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן. ור"ת ז"ל אומר דאין לשנות המנהג מדתני בברייתא המל תחלה והדר אבי הבן. ועוד מדקאמר העומדים שם אומרים כשם שנכנס לברית משמע שכבר נכנס. והא דאמר בפסחים בלבער כ"ע לא פליגי ה"פ דלהבא משמע טפי מלשעבר ומיהו לשעבר נמי משמע כי פליגי בעל ביעור מ"ס להבא נמי משמע כמו מעיקרא והא דאמר כל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן ה"מ כשהמברך עצמו עושה המצוה. (נ) ואומר ר"ת ז"ל דברכה זו אינה דוקא על מילה זו שנעשית עכשיו קאי אלא מודה ומשבח להקב"ה שצוה לעשות מצוה זו כשתבוא עוד לידו ותקנו לה מקום זה לגלות ולהודיע דזאת המצוה נעשית לשם הקב"ה ולא לשם מורנא ולא לשם הר גריזים.

8. תוס' פסחים ז. ד"ה בלעבר

מכאן היה מצריך רשב"א לברך לפני המילה להכניסו דאי לאחר המילה ישקר בברכתו דלהכניסו להבא משמע ועוד שצריך לברך עובר לעשייתו ולא נראה לר"ת דבפרק ר' אליעזר דמילה (שבת דף קלז: ושם) תניא אמר אקב"ו על המילה אבי הבן אומר להכניסו משמע לאחר המילה מקומו אע"ג דלהכניסו משמע להבא לא קשה דלא על זאת הנעשה עכשיו מברך אלא משבח ומודה להקב"ה שצונו על המילה כשתבא לידו ותיקנוה כאן לגלות ולהודיע שזו המילה נעשה לשם יוצרנו ולא לשם ע"ג ולא לשם מורנא ולא לשם הר גריזים ואין צריך לברך עובר לעשייתו אלא במקום שהעושה המצוה הוא מברך אבל כשמברך אחר לא ותדע שהרי ברכת אירוסין אינו מברך אלא אחר אירוסין.

9. רמב"ם הל' אישות ג: כג וראב"ד

רמב"ם

כל המקדש אשה בין על ידי עצמו בין על ידי שליח צריך לברך ס קודם הקידושין הוא או שלוחו ואחר כך מקדש כדרך שמברכין קודם כל המצות, ואם קידש ולא בירך לא יברך אחר הקידושין שזו ברכה לבטלה, מה שנעשה כבר נעשה.

השגת הראב"ד

צריך לברך קודם קדושין או הוא או שלוחו ואחר כך מקדש. א"א אין אנו אומרים כן אלא מקדש ואחר כך מברך והטעם מפני שהדבר תלוי בדעת אחרים שאם תמשך האשה ולא תרצה לקבל הרי הברכה לבטלה, וזה הטעם לברכת האב שמברך להכניסו בבריתו של אברהם אבינו.

10. הגהות מיימניות הל' אישות ג אות ס' מתחלת דבריו עד "אכן ברוב מקומות"

כך נוהגין בארץ מערב אבל במלכיות אלו אין המקדש מברך אלא אחר ולפיכך נהגו שאין מברכין אלא אחר האירוסין וכ"כ בס"ה וכן הנהיג מו' רבינו שי' וכן השיב לי בתשובה שבזה הוא רואה מנהג אבותינו ומנהגנו מה"ט כיון שאין המצוה מוטלת על המברך ועוד דלמא הדרי בהו לאחר שברך ונמצא ברכה לבטלה והא דאמרינן כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן היינו כשהמצוה מסורה ביד המברך וגדולה מזו כתב ר"ת על אבי הבן המברך להכניסו בבריתו לאחר המילה עוד האריך הרבה.

11. רא"ש שבת יט:א "ועוד שמעתי" עד סוף דבריו

ועוד שמעתי כשאבי הבן מברך מיד אחר ברכת המוהל מיקרי שפיר עובר לעשייתו וגם להבא לפי שעדיין לא פרע ותנן מל ולא פרע כאילו לא מל.

12. יבמות עא: "אמר רבה בר יצחק אמר רב לט נשתנה" עד "ודלמא הנך"

אמר רבה בר יצחק אמר רב: לא ניתנה פריעת מילה לאברהם אבינו, שנאמר: גבעת ההיא אמר ה' אל יהושע עשה לך חרבות צורים וגו'.

13. תוס' יבמות עא: ד"ה לא ניתנה

ומ"מ אברהם פרע מילתן אע"ג דלא נצטווה כדאמר בב"ר (פ' (ס"ד) [מ"ז]) דאפי' עירוב תבשילין קיים וא"ת אם לא ניתנה פריעה עד יהושע היכי גמרינן מיניה הא כתיב (ויקרא כז) אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה ויש לומר דהלכה למשה מסיני הוא ויהושע אסמכיה אקרא.